

[یک فیلم]
[چندنگاہ]

آندری تارکوفسکی

آینه

به کوشش حامد عزیزیان و حمید باقری

نشر بصیرت

مقدمه ۹ | مشخصات فیلم ۱۵ | خلاصه داستان ۲۱ |
آندری تارکوفسکی؛ یک گاهنگاری ۲۳ | آینه: روبان
رویایی تارکوفسکی | پاتریک هینن | ترجمه حامد عزیزیان
۳۷ | آینه از زبان تارکوفسکی | آندری تارکوفسکی | ترجمه
حمید باقری ۴۵ | وراي آينه جرمی مارک رابینسون |
ترجمه حامد عزیزیان ۵۵ | انعکاس فرهنگ، تاریخ و
طبیعت در آینه ناتالی سینسیوس | ترجمه حمید باقری ۷۱ |
سیمای مادران و پدران در آینه ناتالی سینسیوس | ترجمه
حمید باقری ۹۳ | آینه: هزار توی خلاقیت پیتزگرین |
ترجمه حامد عزیزیان ۱۱۱ | مشخصات مقالات ۱۳۶ |

فهرست

تولد در ۴ آوریل در روستای زوارزیه^۱ در منطقه یوریوتسکی^۲ روسیه با نام آندری آرسنیویچ تارکوفسکی. پدرش آرسنی تارکوفسکی شاعر و مترجم بود. مادرش ماریا ایوانووا نام داشت که از انستیتوی ادبی ماکسیم گورکی در رشته ادبیات فارغ التحصیل شده بود. خانواده پدری تارکوفسکی اصالتی لهستانی داشت.

پدر خانواده را ترک کرد و آندری و خواهرش مارینا تحت حمایت مادر بار آمدند. مادرش مهم‌ترین مشوق او برای روی آوردن به ادبیات و هنر بود. تارکوفسکی در سال ۱۹۳۹ در شهر مسکو به دبستان رفت. اما پس از دو سال و به خاطر حمله نازی‌ها به شوروی به همراه خانواده‌اش به یوریوتسکی بازگشت. او در مدرسه دانش آموزی پرچنب و جوش و از نظر استعداد عادی بود و به گفته خودش «بیشتر خیالباف بودم تا متفکر»، با این حال به کتاب خواندن علاقه مند بود. پدرش در سال ۱۹۴۰ به عنوان خبرنگار به ارتش سرخ پیوست و به نقاط مرزی اعزام شد. او اندکی بعد در جنگ مجروح گردید و یک پای خود را از دست داد. آرسنی تارکوفسکی نشان ستاره سرخ دریافت کرد و مدتی بعد از جبهه جنگ به خانه بازگشت. آندری جوان علی‌رغم اینکه از آنتونینا، همسر دوم پدرش نفرت داشت، برای پدر احترام فراوانی قائل بود. او اوقات فراوانی را همراه پدر می‌گذراند و با او از شعر و ادبیات می‌گفت و از گنجینه صفحات موسیقی پدر بهره می‌برد. در همین زمان بود که تارکوفسکی شیفته موسیقی باخ شد. شیفتگی فراوان به موسیقی باعث شد که تارکوفسکی در اواخر دهه ۱۹۴۰ به تحصیل موسیقی و فراگیری پیانو در مدرسه هنر مسکو روی آورد. اما او پس از مدتی موسیقی را رها کرد. خودش بعدها اعتراف می‌کند که ترک تحصیلات موسیقی از بزرگ‌ترین اشتباهات زندگی‌اش بوده است. تارکوفسکی در سال ۱۹۴۷ به خاطر ابتلا به بیماری سل در بیمارستان بستری شد.

1. Zavrachye
2. Yuryevetsky
3. Andrei Arsenyevich Tarkovsky/ Андрей Арсеньевич Тарковский

آندری تارکوفسکی از ۱۹۵۱ تا ۱۹۵۲ به تحصیل زبان عربی در انستیتوی زبان‌های شرقی مسکو پرداخت سپس تغییر رشته داد و تحصیلاتش را در رشته زمین‌شناسی در آکادمی علوم شوروی ادامه داد. او در سال ۱۹۵۳ همراه یک گروه تحقیقاتی اکتشاف معادن عازم سیبری شد و در همان زمان بود که متوجه شد به سینما علاقه مند است. وی در ۱۹۵۴ و پس از فارغ التحصیلی در مؤسسه فیلم مسکو (VGIK) در رشته کارگردانی ثبت نام کرد، یکی از استادان تارکوفسکی در انستیتو میخائیل ژم بود. در سال ۱۹۵۷ با یکی از هم‌کلاسی‌هایش در مدرسه فیلم به نام ایرما راش^۱ ازدواج کرد. تارکوفسکی در مدرسه فیلم شیفته نئورئالیسم ایتالیا و موج نو فرانسه گردید و تحت تأثیر آثار فیلمسازانی همچون کوروساوا، بونوئل، میزوگوشی، برسون و وایدا قرار گرفت. در ۱۹۵۷ فیلمی نوزده دقیقه‌ای به نام «قاتلین»^۲ و بر اساس یکی از داستان‌های کوتاه ارنست همینگوی^۳ ساخت. سپس دو فیلم کوتاه دیگر به نام‌های «امروز مرخصی در کار نیست»^۴ (۱۹۵۹) و «غلتک و ویلن»^۵ (۱۹۶۰) کارگردانی کرد. آندری کونچالوفسکی^۶ فیلمنامه‌نویس فیلم اخیر بود. «غلتک و ویلن» که پایان‌نامه تحصیلی تارکوفسکی بود در سال ۱۹۶۱ در جشنواره فیلم دانشجویی نیویورک، جایزه نخست را دریافت کرد. تارکوفسکی در سال ۱۹۶۱ به استخدام شرکت مسفیلم درآمد.

۱. Mikhail Romm: فیلمساز روس (۱۹۰۱-۱۹۷۱) و استاد مدرسه دولتی فیلم مسکو. بسیاری از کارگردانان جریان‌ساز سینمای شوروی همچون تالانکین، میخالکوف، کلیموف و چوخرای شاگردان او بودند. از آثار او در مقام کارگردان می‌توان به نین در سال ۱۹۱۸ (۱۹۳۹) اشاره کرد.

2. Irma Raush

3. Убийцы/ Ubiytsy

۴. Ernest Hemingway (۱۸۹۹-۱۹۶۱): نویسنده نامدار آمریکایی و خالق آثاری همچون وداع با اسلحه، پیرمرد و دریا و زنگ‌ها برای که به صدا در می‌آیند؟. در ۱۹۵۴ برنده جایزه نوبل ادبی گردید.

5. There Will be No Leave Today / Сегодня увольнения не будет.

6. The Steamroller and the Violin/Каток и скрипка, translit/ Katok i skripka

۷. Andrei Sergeevich Mikhalkov-Konchalovsky. کارگردان و فیلمنامه‌نویس نامدار روس. (متولد ۱۹۳۷). او ابتدا همکار فیلمنامه‌نویس تارکوفسکی در فیلم‌های کودکی ایوان و آندری روبلف بود. سپس با کارگردانی فیلم‌های دائمی و انبیا (۱۹۷۱) و سیبریایی (۱۹۷۹) به شهرت رسید و برای فیلم اخیر جایزه هیأت داوران جشنواره کن را به دست آورد. در اوایل دهه ۸۰ به آمریکا مهاجرت کرد و فیلم قطار فراری (۱۹۸۵) را با بازی جان وویت و اریک رابرتز کارگردانی کرد که مورد استقبال فراوان قرار گرفته و نامزد سه جایزه اسکار شد. برادرش نیکیتا میخالکوف نیز از فیلمسازان صاحب سبک سینمای روسیه است.

۱۹۶۲-۱۹۷۲:

تارکوفسکی نخستین فیلم بلندش به نام «کودکی ایوان»^۱ را در سال ۱۹۶۲ ساخت. او جانشین ادوارد آبالوف شد که نخست قرار بود فیلم را کارگردانی کند. فیلم ماجرای پسر یه یه یتیمی به نام ایوان را به تصویر می کشد که در سال های جنگ جهانی دوم به عنوان مین یاب وارد ارتش سرخ می شود و علیه نازی ها می جنگد. ایوان اغلب رویای مادرش را می بیند و دل تنگ او است، سرانجام برخلاف خواست فرمانده اش دست به عملی خطرناک می زند. نیکلای بورلیایف^۲ و والتنتین زوبکوف^۳ در فیلم بازی می کنند. وادیم یوسوف^۴ دوست و فیلمبردار تارکوفسکی در «غلتک و ویلن» و فیلمبردار بعدی برخی آثار نامدار تارکوفسکی، مدیر فیلمبرداری «کودکی ایوان» است. فیلم مورد استقبال فراوان قرار می گیرد و میخائیل رم اظهار می کند: «این نام (تارکوفسکی) را به خاطر بسپرید». کودکی ایوان برنده شیر طلایی جشنواره ونیز و جایزه اصلی جشنواره سان فرانسیسکو شد. در سی سپتامبر ۱۹۶۲ نخستین فرزند تارکوفسکی و ایرما راش به نام آرسنی متولد شد. دومین فیلم بلند سینمایی تارکوفسکی «آندری روبلف»^۵ (۱۹۶۶) نام داشت که سرگذشت خیالی روبلف، نقاش و شمایل ساز نامدار روس در قرن پانزدهم میلادی را روایت می کرد. او شمایل نگاری است که سوگند خورده که دیگر شمایل نگاری نکند. روبلف که از هجوم تاتارها به روسیه جان سالم به در برده است به سیر در آفاق و تأمل در رنگ می پردازد، آناتولی سولونیتسین^۶ بازیگر نامدار سینمای شوروی نقش آندری روبلف را بر عهده داشت. این فیلم ۲۰۵ دقیقه ای مورد استقبال فراوان منتقدین قرار گرفت و شهرت جهانی تارکوفسکی را در پی داشت. «آندری روبلف» در سال ۱۹۶۹ در جشنواره کن به نمایش درآمد و با اینکه از شانس های مُسَلَم دریافت نخل طلایی

1. Ivan's Childhood / Ив́аново дѣтство/ Ivanovo detstvo
2. Nikolai Burlyayev
3. Valentin Zubkov
4. Vadim Yusov
5. Andrei Rublev/Андрей Рублѐв/Andrey Rublyov

۶. بازیگر روس (۱۹۲۴-۱۹۸۲) که علاوه بر آندری روبلف در سه فیلم دیگر تارکوفسکی یعنی سولاریس، آینه و استاکر نیز حضور داشت. به خاطر بازی خیره کننده اش در نقش فتودور داستایفسکی در فیلم بیست و شش روز از زندگی داستایفسکی (۱۹۸۱-الکساندر زاخری) برنده جایزه بهترین بازیگر مرد از جشنواره برلین شد.

